

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. Сковороди

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

Випуск 9

Харків
2016

chloropus), рідше зустрічаються пастушок (*Rallus aquaticus*). На луках гніздиться деркач (*Crex crex*).

Ряд Зозулеподібні (*Cuculiformes*). У заплаві річки чисельна зозуля (*Cuculus canorus*), яка паразитує на очеретянках.

Ряд Ракшеподібні (*Coraciiformes*). В урвистих берегах русла річки гніздиться рибалочка (*Alcedo atthis*).

Ряд Горобцеподібних (*Passeriformes*) представлений 15 видами: ластівка берегова (*Riparia riparia*), плиска біла (*Motacilla alba*), плиска жовта (*Motacilla flava*), плиска жовтоголова (*Motacilla citriola*), кобилочка солов'їна (*Locustella luscinioides*), кобилочка річкова (*Locustella fluviatilis*), очеретянка лучна (*Acrocephalus schoenobaenus*), очеретянка чагарникова (*Acrocephalus palustris*), очеретянка ставкова (*Acrocephalus scirpaceus*), очеретянка велика (*Acrocephalus arundinaceus*), трав'янка лучна (*Saxicola rubetra*), синьошийка (*Luscinia svecica*), синиця вусата (*Panurus biarmicus*), ремез (*Remis pendulinus*), вівсянка очеретяна (*Emberiza schoeniclus*). Синиця вусата із родини Суторових (*Paradoxornithidae*) – осілий птах. В осінньо-зимовий період зустрічається в очеретяно-рогозових заростях заплави річки.

У складі водно-болотного орнітокомплексу заплави р.Немишля представлено 4 рідкісних види, серед яких 1 вид занесений до Європейського Червоного списку (деркач), 3 види – до Червоного списку Харківської області (бугайчик, рибалочка, синиця вусата).

Чернова Анна

ОСОБЛИВОСТІ ГНІЗДУВАННЯ ЛАСТІВКИ МІСЬКОЇ (*Delichon urbica* L.) В УРБОЛАНДШАФТІ

Науковий керівник – к.б.н., доцент А.Б. Чаплигіна

Використання біологічних індикаторів для оцінки стану середовища або окремих його компонентів є актуальною проблемою сучасності. Представники родини ластівкових є найбільш поширеними й чисельними видами птахів на території України. Будучи комахоїдними, ці птахи можуть слугувати індикаторами екологічного стану навколишнього середовища, оскільки чутливо реагують на антропогенний вплив.

Метою роботи є вивчення особливостей гніздування ластівки міської на території мікрорайону “Мобіль” смт. Пісочин.

Матеріали зібрані у весняно-літній період 2015 року на території з багатоповерховою забудовою мікрорайону “Мобіль” смт. Пісочин (Харківський район). На 10 будинках знайдено 98 гнізд.

На території мікрорайону “Мобіль” смт Пісочин гнізда ластівки міської мали поодинокі (6 будинків) та колоніальні (4 будинки) розташування. Гнізда знаходилися на висоті 2-8 поверхів. Понад 60% гнізд (n=98) були побудовані на 5-7 поверхах (5 – 26.9%, 6 – 20.9%, 7 – 14.9%). На 2 поверсі – 4.5%, 3 – 7.5%, 4 – 16.4%, 8 – 8.9%.

Усі досліджені гнізда ластівки міської розташовувалися зовні будівель, під досить широкими навісами: під карнізами, на балконах. Форма гнізд різноманітна і залежала від архітектури місця, де розміщувалося зліплене гніздо, частково від кількості та взаємного розміщення площин, до яких воно прикріплювалося. Більшість гнізд мали форму напівкулі або чверть кулі.

При розміщенні гнізд на будівлях птахи використовували північну 47.8% (n=98), рідше східну 25.4%, південну (13.4%) і західну (13.4%) експозицію. Остання може залежати від напрямку розташування будівлі, наявності водоймищ, тощо. Переважання гнізд ластівки міської на стінах будівель північного спрямування у мікрорайоні смт.

Пісочин, пов'язано з близькістю водосховища (водойми-охолоджувача ТЕЦ-5) на р.Уди, де ластівки в достатній кількості добували корм та знаходили матеріал для будівництва гнізд.

Таким чином, на території мікрорайону "Мобіль" смт Пісочин висока чисельність і щільність поселень ластівки міської. Житлові будівлі нових конструкцій та архітектури з придатними для кріплення гнізд місцями, наявність великої водойми поруч з достатньою кормовою базою, створюють сприятливі умови для гніздування міських ластівок.